

Odbira in shranjevanje satja

Besedilo: **Vlado Auguštin**, svetovalec JSSČ za tehnologijo

Satje je sestavni del naseljenega čebeljega panja. V njem čebele gojijo zalego, hkrati pa je tudi posoda za skladiščenje medicinine, medu in cvetnega prahu. Od kakovosti satja je v veliki meri odvisen normalen razvoj čebelje družine. Ker je med prezimovanjem čebelje družine del satja v panju nezaseden, ga moramo odstraniti in shraniti v prostor, ki je za to primeren. S tem ohranimo njegovo kakovost in zdravstveno neoporečnost, hkrati pa omogočimo njegovo uporabnost tudi v prihodnji čebelarški sezoni.

Pred shranitvijo pa moramo satje odbrati in sortirati. Tako je spomladi, ko se začne čebelje gnezdo širiti, satje sortirano, očiščeno in pripravljeno za vnovično uporabo. Predvsem moramo z letvic satnikov odstraniti vse voščene prizidke in zadelavino, saj se čez leto na njih nabere veliko takšnega čebeljega materiala. Z odstranitvijo tega si namreč olajšamo delo s satniki in zagotovimo učinkovitejšo delo pri čebelah.

Ob sortiranju satje razdelimo na štiri kakovostne skupine.

V prvo skupino spada vse nezaleženo – deviško satje, ki še ni primerno za uporabo v medišču, ker bi se pri točenju lahko poškodovalo. Takšno nezaleženo satje po navadi ostane v medišču. Ob koncu graditve čebele mlado satje propolizirajo. Takšno satje spoznamo po rdečih obrobah celic, matice pa se mu rade izogibajo. Deviško satje najlaže shranimo do pozne pomladi, saj v njem ni ostankov srajčk zalege, s katerimi se hranijo vešče, zato ga te ne napadajo tako pogosto. Ker deviškega satja ni treba zavarovati pred voščeno veščo, ga shranimo v posebne omare, prazne panje ali pa ga zavijemo v časopisni papir in zložimo v zaboje. S tem satjem ravnamo še posebej pazljivo, saj je zelo krhko, zato se v mrazu in hladu kaj hitro drobi. Tako shranjeno deviško satje bomo znova uporabili prihodnjo čebelarško sezono.

V drugo skupino spada normalno grajeno satje, brez trotovske celice, ki je bilo vsaj 3–5 krat zaleženo. Če skozenj pogledamo proti svetlobi, lahko vidimo dno celice. Takšnega satja imamo po navadi največ in ga moramo zavarovati pred voščeno veščo.

V tretjo skupino uvrstimo medeno satje, ki je ostalo v medišču z manjšimi medenimi zalogami. Uporabili ga bomo ob prvem spomladanskem krmljenju družin s pičlo zalogo hrane ali za izdelavo narejencev. Tudi to satje moramo zavarovati pred voščeno veščo.

V četrto skupino spada vse preostalo satje, ki je polomljeno, vegasto, trotovsko, plesnivo, ki ga je poškodovala vešča, in tudi vse staro satje, ki se loči že po teži in po tem, da ne prepušča več svetlobe. Z odstranitvijo starega satja se znebimo morebitnih spor hude gnilobe čebelje zalege. Satje iz te skupine že jeseni z nožem ločimo od satnikov in shranimo v papirnate vreče, potem pa ga ob prvi priložnosti pretopimo v parnem topilniku.

Kakovostno satje iz druge in tretje skupine, ki smo ga odbrali z vso natančnostjo, shranimo v posebne omare ali skrinje, ki se morajo tesno zapirati. Za ta namen so zelo uporabne dotrajane zamrzovalne omare in skrinje, ki dobro tesnijo, tako da je prostor suh in hladen. Če smo satje vzeli iz medišča pozno, to je tedaj, ko so nočne temperature že nižje od 5 °C, ne potrebujemo nikakršne dodatne zaščite pred voščeno veščo.

V nasprotnem pa v skladišču oz. prostoru, v katerem je shranjeno satje, za razkuževanje tega uporabimo eno izmed sredstev oz. načinov zatiranja, ki ne puščajo ostankov v vosku niti v medu. To so:

- **Zamrznitev satja** – Postopek je priporočljiv za manjše količine satja. Tega zapakiramo v PVC-vrečo, nato pa ga v zamrzovalniku za nekaj ur zamrznemo na –15 °C. Satje nato hranimo v hladnem, svetlem prostoru, na prepihu in pri temperaturi od 5–15 °C. Slaba stran tega načina je, da je zamrznjeno satje precej krhko in se rado drobi, zato moramo biti pri ravnanju z njim pazljivi. Zgodi se, da kak sat tudi počni, vendar ga čebele prihodnjo pomlad brez težav »zakrpajo«.
- **Uporaba očetne kisline** – Satje zložimo v neprepustno zaprt prostor (zamrzovalna omara ali skrinja), nanj pa postavimo plastično posodo s koncentrirano očetno kislino. Na 100 litrov prostornine uporabimo 200 ml 80-odstotne očetne kisline. Hlapi očetne kisline tako prehajajo prek satja, uničujejo spore noseme in preprečujejo razvoj vešče. Po treh tednih skrinjo odpremo in prezračimo, nato pa jo do spomladi znova tesno zapremo.
- **Uporaba mravljinčne kisline** – Postopek je enak kot pri očetni kislini, le da na 100 litrov prostornine uporabimo 80 ml 85-odstotne mravljinčne kisline.

Ob tako pregledanem in urejenem satju bomo spomladi pripravljeni na novo sezono, tako da nas ne bo presenetila niti zgodnja paša niti zgodnji roj. ■